

Sygn. akt II Ca 143/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Cezary Klepacz (spr.)**

Sędziowie: **SO Magdalena Bajor-Nadolska**

SO Teresa Strojnowska

Protokolant: protokolant sądowy Patrycja Bogdańska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 kwietnia 2019 r. sprawy

z wniosku K. R. i M. R.

z udziałem (...) SA w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji K. R. od postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowcu Świętokrzyskim z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt I Ns 682/15

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **zasądzić od K. na rzecz (...) SA w L. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

Sygn. akt II Ca 143/19

UZASADNIENIE

K. R. i M. R. wnieśli o ustanowienie na należącej do nich nieruchomości położonej w C., gmina Ł., stanowiącej działkę o numerze ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), służebności przesyłu na rzecz uczestnika postępowania (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L., polegającej na znoszeniu istnienia na nieruchomości obciążonej – nad jej powierzchnią – elementów infrastruktury elektroenergetycznej w postaci napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV wraz z trzema słupami energetycznymi oraz z prawem korzystania przez uczestnika z nieruchomości w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji, za wynagrodzeniem w kwocie 28.818 zł, płatnym jednorazowo, a także o zwrot kosztów postępowania.

W uzasadnieniu wskazano, że na opisanej nieruchomości posadowione są urządzenia przesyłowe będące własnością uczestnika, co stanowi znaczne obciążenie nieruchomości, obniżając jej wartość funkcjonalną.

W odpowiedzi na wniosek (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L. wniosła o jego oddalenie i zasądzenie od wnioskodawców kosztów postępowania.

Uczestnik wskazał, że ma tytuł prawny do korzystania z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, który uzyskał przez zasiedzenie z dniem 5 października 2003 roku – w drodze następstwa prawnego.

Wnioskodawcy podnieśli, że uczestnik nie wykazał ciągłości posiadania i korzystania z urządzeń energetycznych zlokalizowanych na ich nieruchomości.

Postanowieniem z dnia 21 września 2018 roku, sygn. akt I Ns 682/15, Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim oddalił wniosek (pkt I) oraz zasądził od K. R. i M. R. solidarnie na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w L. kwotę 480 zł tytułem kosztów postępowania.

Sąd ten dokonał następujących ustaleń:

K. R. jest właścicielem nieruchomości położonej w C., gmina Ł., stanowiącej działkę o powierzchni 1,87 ha, oznaczoną w ewidencji gruntów (...), dla której Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Własność tej nieruchomości przysługuje wnioskodawcy od 7 maja 1985 roku, kiedy otrzymał ją w drodze darowizny od rodziców. W tej dacie wnioskodawcy wiedzieli o posadowionych na nieruchomości elementach infrastruktury elektroenergetycznej.

Działka ma kształt wydłużonego prostokąta o wymiarach 32 m x 610 m, z tym że jej zachodnia część, na długości około 100 m, ma mniejszą szerokość, około 24 m. Teren działki jest dość równy, z niewielkim wzniosem w kierunku wschodnim, oddzielony od drogi publicznej R.-Ł., z którą graniczy od zachodu, niewielką skarpą, w całości porośniętą trawą i nieogrodzony. W odległości około 6 m od północnej granicy działki, wzdłuż drogi polnej służącej jako wjazd, przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15kV, będąca odgałęzieniem drugiego stopnia od linii magistralnej 15 kV relacji (...) S.-R.. Linia ta wykonana jest z przewodów typu (...) 3 x 35 mm⁽²⁾, które są podtrzymywane przez słupy betonowe o wysokości około 9,5 m usytuowane na działce w układzie trójkątnym: słup rozkraczny trójnóg nr 7 (...)/(...)słup bliźniak nr (...) słup rozkraczny nr (...) Rozstaw przewodów skrajnych linii wynosi 2 m. Długość linii w granicach działki wynosi 145 m. Powierzchnia gruntu związana z tą linią wynosi 870 m⁽²⁾ przy zachowaniu odległości pionowej nie mniejszej niż 2 m w przypadku łatwo dostępnych części budynku, natomiast w stosunku do drzew wymaga minimum 2,6 m. Pas o szerokości 6 m (po 3 m w każdą stronę od trzonów słupów) jest wystarczający dla typowych potrzeb eksploatacyjnych, modernizacyjnych, czy celem przeprowadzenia prac naprawczych.

Opisana linia została wybudowana w 1973 roku. Rodzice wnioskodawcy, którzy byli wówczas właścicielami nieruchomości, nie wyrażali zgody na jej budowę ani nie otrzymali żadnej decyzji odnośnie do jej lokalizacji i posadowienia. Od tego czasu linia nigdy nie była wyłączona z eksploatacji, nie zmieniono też trasy jej przebiegu. Okresowo pracownicy zakładu energetycznego wchodzą na grunt wnioskodawców celem konserwacji urządzeń energetycznych, nie pytając o zgodę właściciela.

Na mocy zarządzenia nr 229 Ministra Górnictwa i Energetyki z 25 listopada 1958 roku utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) z siedzibą w R., które połączono z przedsiębiorstwami podległymi Zarządowi Energetycznemu O. Wschodniego, w tym z Zakładem (...) z siedzibą w S., któremu protokołem odbioru technicznego i przekazania do eksploatacji nr (...)z 20 września 1973 roku i protokołem zdawczo-odbiorczym środka trwałego (...) z 5 października 1973 roku przekazano linie elektroenergetyczne w miejscowości C., w tym odcinek przebiegający przez działkę wnioskodawców.

Zarządzeniem nr 2/O. Ministra Górnictwa i Energetyki z 14 lutego 1985 roku doszło do zmiany nazewnictwa przedsiębiorstwa Zakłady (...) z siedzibą w R. na Wschodni O. Energetyczny z siedzibą w R..

Na mocy zarządzenia nr 6/O. Ministra Górnictwa i Energetyki z 22 kwietnia 1985 roku utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Wschodni O. Energetyczny z siedzibą w R., w skład którego wszedł m.in. Zakład (...), który eksploatował opisaną linię do dystrybucji energii elektrycznej.

Zarządzeniem nr 61/ORG/89 Ministra Przemysłu z 16 stycznia 1989 roku została dokonana kolejna reorganizacja. W jej wyniku utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z siedzibą w S.. Podmiot ten, z dniem 12 lipca 1993 roku został podzielony w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części jego mienia do spółki akcyjnej (...) w W. i ostatecznie przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S.. W 1995 roku Zakład ten przyjął nazwę Zakłady (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S. ((...) S.A.).

W dniu 7 grudnia 2006 roku zawiązano (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przeznaczoną docelowo do realizacji zadań operatora systemu dystrybucyjnego. W dniu 22 czerwca 2007 roku zmieniono jej nazwę na Zakłady (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. ((...) Sp. z o.o.).

W dniu 30 czerwca 2007 roku w (...) S.A. zakończono proces związany z prawnym wydzieleniem operatora systemu dystrybucyjnego ((...)), zgodnie z wymogami ustawy – Prawo energetyczne. (...) S.A. wniósł aportem do (...) Sp. z o.o. zorganizowaną część przedsiębiorstwa (Przedsiębiorstwo (...)) związaną ze świadczeniem usług dystrybucji energii elektrycznej oraz wykonywaniem zadań operatora systemu dystrybucyjnego. W wyniku tego od 1 lipca 2007 roku Spółka (...) Sp. z o.o. pełni funkcję niezależnego operatora systemu dystrybucyjnego.

W dniu 6 sierpnia 2008 roku nastąpiła zmiana nazwy Zakładów (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S..

W dniu 31 sierpnia 2010 roku, w wyniku konsolidacji Spółek (...) w ramach (...) S.A., nastąpiło połączenie (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w S. (jako spółki przejmowanej) z (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w L. (jako spółką przejmującą). Do Krajowego Rejestru Sądowego został jednocześnie wpisany oddział tego podmiotu – (...) Spółka Akcyjna Oddział S..

Pismem z 24 lipca 2014 roku wnioskodawcy wystąpili do uczestnika postępowania o zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu dotyczącej napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia posadowionej na należącej do nich nieruchomości za wynagrodzeniem w kwocie 28.818 zł.

W piśmie z 29 września 2014 roku uczestnik odmówił zapłaty wynagrodzenia za dotychczasowe korzystanie z nieruchomości w związku z istnieniem urządzeń elektroenergetycznych na terenie działki i ustanowienia służebności przesyłu, wskazując że ma tytuł prawny do korzystania z tej działki w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu.

Sąd dokonał ustaleń w oparciu o wskazany w uzasadnieniu orzeczenia materiał dowodowy, który uznał za niebudzący wątpliwości. Podzielił ustalenia biegłego J. K., który wykonał szkic z oględzin nieruchomości i opinię biegłego G. M., która była kwestionowana przez wnioskodawców, ale biegły w opinii uzupełniającej i ustnych wyjaśnieniach opinii przekonująco ustosunkował się do tych zarzutów.

Oddalono wnioski o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego elektroenergetyka i biegłego do spraw wyceny wynagrodzenia albo szacowania nieruchomości, gdyż nie były one przydatne dla rozstrzygnięcia.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał wniosek za bezzasadny, podnosząc, co następuje:

Spełnione są przesłanki do ustanowienia służebności przesyłu, ale skuteczny okazał się podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

Mimo że przed wejściem w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. przepisów art. 305¹-305⁴ k.c., zgodnie z ustawą z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 116, poz. 731), przepisy nie przewidywały wprost tego rodzaju służebności, to jak wynika z ugruntowanego orzecznictwa, w tym uchwały Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, LEX nr 458125, także przed ustawowym uregulowaniem

służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Nabycie takie, jak wskazał Sąd Najwyższy, następuje przez przedsiębiorcę, a nie właściciela nieruchomości władnącej, która to kategoria prawna przy instytucji służebności przesyłu w ogóle nie występuje. Stanowisko to zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139, zgodnie z którą, przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu. Jak wskazał zaś Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 15 czerwca 2016 r., II CSK 639/15, LEX nr 2075706, w odniesieniu do służebności przesyłu należy wyraźnie oddzielić dwie konstrukcje: służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która mogła zostać nabyta przez zasiedzenie przed dniem 3 sierpnia 2008 r. oraz służebności przesyłu. Oba prawa mają analogiczną treść oraz pełnią te same funkcje, nie oznacza to jednak, że można je utożsamiać. Odmienna jest przede wszystkim ich podstawa prawna – art. 145 i 292 k.c. oraz art. 305¹-305⁴ k.c. Jeżeli zatem okres zasiedzenia wymagany do zasiedzenia służebności upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 r., to posiadacz nabywał służebność odpowiadającą treści służebności przesyłu. Nadto z wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715, wynika dopuszczalność ustalenia faktu nabycia prawa, w tym służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, przez zasiedzenie w innej sprawie, niż postępowanie o zasiedzenie. W uchwale z dnia 23 marca 2016 r., III CZP 101/15, LEX nr 2005762, Sąd Najwyższy wskazał, że w sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu sąd może rozpoznać zarzut posiadacza urządzeń przesyłowych, że służebność została nabyta przez zasiedzenie przez jego poprzednika prawnego, niebiorącego udziału w sprawie.

Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na uwadze, co podkreślił także Sąd Najwyższy m.in. w wyroku z 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, LEX nr 258681 i postanowieniu z 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048, że zgodnie z art. 292 k.c. do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio. Zgodnie z art. 352 k.c., kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności, a do posiadania służebności przepisy o posiadaniu rzeczy stosuje się tylko odpowiednio. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne. Posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak ma to miejsce w przypadku służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 285 § 1 k.c., nieruchomość można obciążyć na rzecz właściciela innej nieruchomości prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań (służebność gruntowa). Stosownie do treści art. 292 k.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jeżeli polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia; przepisy o nabyciu w drodze zasiedzenia stosuje się odpowiednio. Urządzenie to ma odpowiadać treści służebności pod względem gospodarczym. Chodzi tu o odpowiednie urządzenie materialne, umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności, wykonane na obcej nieruchomości lub co najmniej wkraczające w jej sferę.

Nie trzeba dowodzić, że urządzenie zainstalowane na działce nr (...) w C., stanowiące własność uczestnika postępowania, spełnia wymogi trwałego i widocznego urządzenia. Korzystanie z niego stanowiło dla właściciela nieruchomości wyraźne ostrzeżenie przed działaniem osób, które czyniąc to, mogą doprowadzić do uzyskania odpowiednich służebności. Długotrwałe tolerowanie przez właściciela takich działań, usprawiedliwia stwierdzenie, że nieruchomość jest obciążona służebnością.

W rozpoznawanej sprawie spełnione zostały potrzebne do zasiedzenia przesłanki w postaci: posiadania, upływu czasu oraz korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. Uczestnik i jego poprzednicy faktycznie korzystali z gruntu w taki sposób, jak to czyni osoba, której przysługuje służebność.

Służebność przesyłu czy służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu daje uprawnionemu w ograniczonym zakresie władztwo nad cudzą nieruchomością. Ogranicza bowiem prawo właściciela nieruchomości przez ustanowienie trwałego obowiązku znoszenia przez niego w sferze, w której może być wykonywana własność, stanu ukształtowanego jego oświadczeniem woli. Należące do istoty tego ograniczenia obowiązki ciążyą na każdorazowym właścicielu nieruchomości (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 17 lutego 2011 r., IV CSK 303/10, LEX nr 785540).

Uczestnik i jego poprzednicy prawni korzystali nieprzerwanie z widocznych i trwałych urządzeń na nieruchomości wnioskodawców i ich poprzedników prawnych w postaci linii energetycznej niskiego napięcia od 1973 roku, kiedy zostały one wybudowane i przekazane do eksploatacji.

Uczestnik wykazał złożonymi do akt sprawy dokumentami zarówno zakres, jak i sposób dokonywania zmian strukturalnych przedsięwzięciach energetycznych, wynikających z ustawy z dnia 5 lutego 1993 roku o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki Państwa (Dz. U. nr 16, poz. 69 ze zm.). Ustawa ta określała zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych. Następcem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych dokonywanej w oparciu o obowiązujące ówczesnie akty prawne, polegającej na powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, była sukcesja uniwersalna częściowa (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 19 maja 1992 roku, III CZP 49/92, OSNC 1992/11/200 i wyroku z 8 grudnia 2000 roku, I CKN 324/00, OSNC 2001/6/96). W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Skutek ten dotyczył bez wątpienia także służebności gruntowych, służebności przesyłu czy też służebności zbliżonych do służebności przesyłu. Względy związane z charakterem tego rodzaju służebności oraz ich funkcjonalnym powiązaniem z działalnością przesyłową oznaczają, że dla ich przeniesienia wystarczające jest wykazanie przez nabywcę przymiotu przedsiębiorstwa przesyłowego i przejęcia całego lub zorganizowanej części dotychczasowego przedsiębiorstwa, przy czym czynności takie nie muszą indywidualnie oznaczać przenoszonych służebności, względem których przedsiębiorstwo jest podmiotem władającym (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 7 sierpnia 2014 roku, II CSK 610/13, LEX nr 1537291 i postanowieniu z 30 stycznia 2014 roku, IV CSK 252/13, OSNC 2014/11/117).

Pozwala to stwierdzić, że na podstawie aktu notarialnego z 12 lipca 1993 roku (aktu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną) doszło do przeniesienia posiadania instalacji przesyłowych z przedsiębiorstwa państwowego na jednoosobową spółkę Skarbu Państwa.

Pamiętać należy, że do 1989 roku obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej (art. 128 k.c.). Państwowe jednostki organizacyjne wykonywały jedynie uprawnienia wynikające z własności państwowej. W konsekwencji także posiadanie nieruchomości przez te podmioty było równoznaczne z posiadaniem przez Skarb Państwa. W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że władanie przez państwowe osoby prawne nieruchomościami, które nie stanowiły własności państwowej było wykonywane na rzecz Skarbu Państwa i prowadziło, przy spełnieniu wymaganych przesłanek, do nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa, gdyż status państwowych osób prawnych nie zezwalał na nabycie przez nie własności nieruchomości w drodze zasiedzenia. Jak podniósł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, LEX nr 1130302, nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny z 1989 roku nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Wobec tego przyjęć należy, że Skarb Państwa był nie tylko właścicielem, ale i posiadaczem rzeczy znajdujących się w zarządzie państwowych osób prawnych. W rezultacie, jeżeli nieruchomość pozostająca w zarządzie państwowej osoby prawnej nie była przedmiotem własności państwowej, jej zasiedzenie w razie ziszczenia się przesłanek przewidzianych w art. 172 k.c. mogło nastąpić nie przez państwową osobę prawną sprawującą zarząd, lecz przez Skarb Państwa. Natomiast z dniem 1 lutego 1989 roku zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe

osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Przy czym uchylene z dniem 1 października 1990 roku art. 128 k.c. nie doprowadziło ex lege do uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych mieniem Skarbu Państwa, które dotąd znajdowało się w ich zarządzie. W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 roku, III CZP 78/01, OSNC 1991/10-12/118, której nadano charakter zasady prawnej, wywieziono, że do chwili wejścia w życie z dniem 7 stycznia 1991 roku ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 roku, nr 2, poz. 6) obowiązywał art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jedn.: Dz. U. z 1987 roku, nr 35, poz. 201) o treści: „przedsiębiorstwo gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, stanowiącym część mienia ogólnonarodowego, zapewnia jego ochronę”, z którego wynikało, że każdy składnik majątkowy przedsiębiorstwa państwowego – zarówno wydzielony mu przy utworzeniu, jak i nabyty w toku działalności przez przedsiębiorstwo – stanowił mienie ogólnonarodowe, które pozostawało „w dyspozycji” tego przedsiębiorstwa. W dniu 7 stycznia 1991 roku przepis ten – z mocy art. 1 pkt 9 powołanej ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku uzyskał brzmienie: „przedsiębiorstwo, gospodarując wydzielonym mu i nabytym mieniem, zapewnia jego ochronę”, a jednocześnie uchylono art. 42 ust. 3 tej ustawy o brzmieniu „przedsiębiorstwo państwowe wykonuje wszelkie uprawnienia w stosunku do mienia ogólnonarodowego będącego w jego dyspozycji, z wyjątkiem uprawnień wyłączonych przepisami ustawowymi”. Zdaniem Sądu Najwyższego, unormowanie takie doprowadziło z dniem jego wejścia w życie do przekształcenia stosunków prawnych powodujących następstwo prawne przedsiębiorstw państwowych wobec innego niż nieruchomości mienia Skarbu Państwa pozostającego dotychczas w jego zarządzie.

W rozpoznawanej sprawie bieg zasiedzenia w zakresie linii 15kV rozpoczął się najpóźniej z końcem 1973 roku. W tym czasie do zasiedzenia w dobrej wierze wymagane było posiadanie przez lat 10, a w złej wierze – przez lat 20. Przyjmuje się, że możliwe jest zaliczenie posiadania poprzednika, przy czym, jak podniósł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 22 października 2009 roku, III CSK, 38/09, LEX nr 553699, dla stwierdzenia nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa nie ma znaczenia, że nieruchomość posiadały kolejno różne jednostki państwowe i żadna z nich nie była posiadaczem przez okres wymagany do nabycia własności przez zasiedzenie. Istotne jest jedynie, czy łączny okres posiadania przez te podmioty jest wystarczający do zasiedzenia przez Skarb Państwa. Jak wynika zaś z uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2013 roku, CSK 672/12, LEX nr 1360293, zgodnie z art. 176 § 1 k.c., przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa (jako poprzednika w posiadaniu).

Do objęcia w posiadanie omawianych urządzeń elektroenergetycznych i ich eksploatacji doszło w złej wierze, samo zaś posiadanie było nieprzerwane (od momentu posadowienia, urządzenia są eksploatowane).

Bieg zasiedzenia upłynął zatem 1 stycznia 2004 roku. W tej dacie posiadaczem linii energetycznej była (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w L., a zatem to ten podmiot nabył prawo odpowiadające treści służebności przesyłu.

Wniosek M. R. podlegał oddaleniu także z tego powodu, że nie była ona nigdy właścicielką działki nr (...) w C..

Na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. zasądzone od wnioskodawców na rzecz uczestnika koszty procesu – wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem w wysokości dwukrotności stawki minimalnej przewidzianej w § 8 ust. 1 pkt 3), zgodnie z § 15 ust. 3 pkt 4) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokatów (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800).

Apelację od tego orzeczenia wniósł K. R., zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie:

1. art. 13 § 2 w zw. z 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego oraz przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów poprzez:

a) uznanie, że nabycie własności urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy przez Zakład (...) w S. od Skarbu Państwa było nabyciem pochodnym,

b) przyjęcie, że w sytuacji, gdy urządzenia przesyłowe przechodziły na poprzedników prawnych uczestnika i na niego samego, było to przejście pochodne;

c) uznanie, że znajdująca się na nieruchomości wnioskodawcy napowietrzna linia elektroenergetyczna została przekazana na rzecz Zakładu (...) w S. pomimo nieprzedstawienia tego dokumentu przez uczestnika;

d) uznanie, że uczestnik i jego poprzednicy prawni, w sytuacji braku regulacji służebności przesyłu, posiadali urządzenia przesyłowe na nieruchomości wnioskodawcy o treści odpowiadającej służebności przesyłu;

e) przyjęcie, że uczestnik nabył służebność linii elektroenergetycznych na nieruchomości wnioskodawcy, mimo że nie złożył żadnego dokumentu, który opisywałby nabycie zarówno samych linii, jak i służebności związanej z jej przebiegiem przez nieruchomość wnioskodawcy;

f) czynienie ustaleń co do zachowania sprzed 2008 roku, gdy roszczenie wnioskodawcy wynika z przepisu, który wszedł w życie 3 sierpnia 2008 roku;

g) oparcie się co do korzystania z urządzeń przesyłowych, świadomości i wiedzy uczestnika o biegu zasiedzenia urządzeń przesyłowych na zeznaniach świadków Z. W. i J. G. – pracowników uczestnika i jego poprzedników prawnych, zainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy, gdy uczestnik nie przedłożył żadnych dowodów, które potwierdziłyby zeznania świadków;

h) uznanie, że uczestnik w okresie zasiedzenia miał wolę władania dla siebie, odpowiadającą treści służebności przesyłu w charakterze posiadania samoistnego;

2. art. 13 § 2 w zw. z art. 278 i 286 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego elektroenergetyka oraz biegłego ds. wyceny;

3. art. 13 § 2 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

a) brak ustaleń co do charakteru prawnego nabycia własności urządzeń przesyłowych od Skarbu Państwa przez Zakład (...);

b) brak rozważań co do charakteru prawnego nabycia własności urządzeń przesyłowych przez uczestnika i uprawnienia do korzystania przez niego z nieruchomości wnioskodawcy w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, w sytuacji braku umowy lub decyzji administracyjnej wydanej w postępowaniu, w którym wnioskodawcy lub ich poprzednicy byli by stroną;

c) brak rozważań, czy służebność przesyłu stanowi odrębne od służebności gruntowej odpowiadającej w treści służebności przesyłu prawo rzeczowe;

4. art. 13 § 2 w zw. z 386 § 4 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i brak orzeczenia o istocie sprawy – służebności na nieruchomości wnioskodawcy;

5. art. 520 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez obciążenie wnioskodawcy kosztami postępowania;

6. art. 292 w zw. z art. 172 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że doszło do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu, pomimo że termin zasiedzenia nie upłynął do chwili orzekania;

7. art. 305¹ i art. 305² zw. z art. 285 k.c. poprzez niezastosowanie i uwzględnienie zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej i uznanie, że wyłącza to orzekanie o ustanowieniu służebności przesyłu;

8. art. 336 zw. z art. 285 k.c. poprzez niezastosowanie i uwzględnienie zarzutu zasiedzenia;

9. art. 6 w zw. z 340 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że uczestnik wykazał, iż przez przyjęty okres zasiedzenia Skarb Państwa był posiadaczem samoistnym prawa o treści ustalonej w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczeniu;

10. art. 172 w zw. z art. 292 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że Skarb Państwa i jego następcy prawni korzystali z urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy w sposób niezmienny przez okres co najmniej 30 lat i w tym czasie obejmowali wolę powstanie prawa o treści odpowiadającej służebności przesyłu;

11. art. 6 i 176 k.c. w zw. z art. w art. 2 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. nr 79, poz. 464) przez niezastosowanie i uznanie, że uczestnik wykazał przejście własności urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy i prawa do służebności ze Skarbu Państwa na Zakład (...) oraz jego następców prawnych, a nabycie własności tych urządzeń przez przedsiębiorstwo państwowe, poprzednika prawnego uczestnika, było nabyciem pochodnym, a nie pierwotnym;

12. art. 176 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że uczestnik był uprawniony do doliczenia do okresu posiadania okresu, w jakim liniami na nieruchomości wnioskodawcy zarządzało w okresie do 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe i uznanie tego przedsiębiorstwa za samoistnego posiadacza nieruchomości;

13. art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie i uznanie, że zgodne z zasadami sprawiedliwości i współzycia społecznego pozostaje pozbawienie wnioskodawcy prawa domagania się ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem, w sytuacji gdy uczestnik nie legitymuje się umową bądź decyzją administracyjną dotyczącą nieruchomości wnioskodawcy, a do posadowienia urządzeń przesyłowych doszło w ramach imperium, zaś nie regulując prawnie przebiegu służebności, nie czynił starań o uregulowanie jej przebiegu;

14. art. 6 w zw. z art. 348 k.c. poprzez uznanie, że uczestnik legitymuje się dokumentem wykazującym przejście posiadania linii elektroenergetycznej ze Skarbu Państwa na rzecz Zakładu (...);

15. art. 6 w zw. z art. 352 k.c. poprzez uznanie, że uczestnik wykazał przejście posiadania służebności pomiędzy jego kolejnymi poprzednikami prawnymi;

16. art. 6 k.c. poprzez niewykazanie przez uczestnika, że przedsiębiorstwo państwowe, będące jego poprzednikiem prawnym, nabyło posiadanie urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy, niewykazanie przejścia własności i posiadania tych urządzeń oraz prawa korzystania z nieruchomości wnioskodawcy ze Skarbu Państwa na poprzedników prawnych uczestnika i niewykazanie, że przedsiębiorstwo państwowe, będące jego poprzednikiem prawnym, w trybie określonym § 3 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1988 roku w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nadzwyczajnych uprawnieniach i upoważnieniach dla Rady Ministrów nabyło posiadanie urządzeń przesyłowych na nieruchomości wnioskodawcy;

17. art. 6 i art. 245 k.c. przez niewykazanie przez uczestnika, że zarówno linia elektroenergetyczna, jak i służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy zostały w ramach aportu opisanego w akcie notarialnym z 30 czerwca 2007 roku, nr Rep. A 4685/2007, wniesione do Zakładów (...) spółki z o.o.;

18. art. 6 k.c. przez jego niezastosowanie i uznanie, że służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu odnośnie do urządzeń posadowionych na nieruchomości wnioskodawcy była przedmiotem aportu opisanego w powołanym akcie notarialnym z dnia 30 czerwca 2007 roku i przeszła do Zakładów (...) spółki z o.o.;

19. art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 31 ust. 2 i 3 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej co do wykładni art. 292 w zw. z art. 172 i art. 385 § 1 i 2 k.c. w zakresie, w jakim mają one stanowić podstawę prawną nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 roku służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu;

20. niewyjaśnienie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia oraz sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Wskazując na to, wniesiono o:

1. uchylenie w trybie art. 380 k.p.c. postanowienia Sądu pierwszej instancji z 7 września 2018 roku, którym oddalono wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii z innego biegłego elektroenergetyki oraz opinii ds. szacowania nieruchomości;

2. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

a) ustanowienie służebności przesyłu, obciążającej położoną w C., gmina Ł., nieruchomość stanowiącą działkę nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadzi księgę wieczystą nr (...), na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w Ł., której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej w przestrzeni nad jej powierzchnią urządzeń przesyłowych, tj. napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia (15 kV) wraz z trzema słupami oraz prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji;

b) zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy, tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności, kwoty 28.818,00 zł;

c) zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania za obie instancje.

Jako ewentualny, złożono wniosek o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

W odpowiedzi na apelację uczestnik postępowania wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia Sądu Rejonowego są prawidłowe, dokonane w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, oceniony, wbrew twierdzeniom apelacji, zgodnie z wymogami art. 233 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., wobec czego Sąd odwoławczy w całości je podziela, przyjmując za własne.

Prawidłowa jest także ocena prawna tak ustalonego stanu faktycznego.

Przede wszystkim powtórzyć należy za Sądem pierwszej instancji, że według ugruntowanego orzecznictwa, zapoczątkowaną powołaną uchwałą Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa (por. też powołane orzeczenia Sądu Najwyższego: uchwałę z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 i wyrok z 15 czerwca 2016 r., II CSK 639/15).

W takiej sytuacji bezzasadne są zarzuty apelacji, przedstawiane zarówno w zakresie naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego, w tym również naruszenia przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej co do wykładni art. 292 w zw. z art. 172 k.c. dopuszczającej możliwość nabycia w drodze zasiedzenia przed 3 sierpnia 2008 roku służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. też wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11, LEX nr 1125088).

Nie ulega przy tym wątpliwości, że dopuszczalne jest ustalenie nabycia prawa, w tym służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, przez zasiedzenie w innej sprawie, niż postępowanie o zasiedzenie, w szczególności w

sprawie z wniosku właściciela nieruchomości o ustanowienie służebności przesyłu (por. powołane orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08 i uchwałę z 23 marca 2016 r., III CZP 101/15).

W postanowieniu z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, LEX nr 1218185, Sąd Najwyższy stwierdził, że świadomość wybudowania urządzenia przesyłowego, fizyczna możliwość stwierdzenia jego obecności oraz możliwość zapoznania się z mapami dokumentującymi jego przebieg mogą w okolicznościach konkretnej sprawy spełniać przewidziane w art. 292 k.c. wymogi nabycia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu.

Należąca do przedsiębiorstwa napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15kV na działce nr (...) w C. stanowi trwale i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c., a zatem nieprzerwane korzystanie z niego od chwili, kiedy zostało wybudowane i przekazane do eksploatacji w 1973 roku, przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania i niego samego, stanowiło dla właściciela nieruchomości wyraźne ostrzeżenie, że może to prowadzić do uzyskania odpowiedniej służebności przez zasiedzenie.

Mimo że do 1989 roku obowiązywała zasada jednolitej własności państwowej (art. 128 k.c.), zgodnie z którą państwowe jednostki organizacyjne wykonywały jedynie uprawnienia wynikające z własności państwowej, to jednak, jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, LEX nr 1130302, nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny z 1989 roku nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Jeżeli zatem przed dniem wejścia w życie noweli z dnia 31 stycznia 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe korzystało bez tytułu prawnego z nieruchomości niepaństwowej, w zakresie wynikającym z konieczności wykonywania obsługi, a także eksploatacji urządzeń przesyłowych, to przedsiębiorstwo takie uznać należy za posiadacza służebności podobnej do służebności przesyłu (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21 maja 2015 r., IV CSK 468/14, LEX nr 1767490).

Z dniem 1 lutego 1989 roku państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność, chociaż uchylene z dniem 1 października 1990 roku art. 128 k.c. nie doprowadziło ex lege do uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych mieniem Skarbu Państwa, które dotąd znajdowało się w ich zarządzie. W uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 18 czerwca 1991 roku, III CZP 78/01, OSNC 1991/10-12/118, której nadano charakter zasady prawnej, wywiedziono, że do chwili wejścia w życie z dniem 7 stycznia 1991 roku ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1991 roku, nr 2, poz. 6) obowiązywał art. 42 ust. 2 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jedn.: Dz. U. z 1987 roku, nr 35, poz. 201), z którego wynikało, że każdy składnik majątkowy przedsiębiorstwa państwowego – zarówno wydzielony mu przy utworzeniu, jak i nabyty w toku działalności przez przedsiębiorstwo – stanowił mienie ogólnonarodowe, które pozostawało „w dyspozycji” tego przedsiębiorstwa. W dniu 7 stycznia 1991 roku przepis uzyskał nowe brzmienie, a jednocześnie uchylono art. 42 ust. 3 tej ustawy, co zdaniem Sądu Najwyższego doprowadziło z dniem jego wejścia w życie do przekształcenia stosunków prawnych powodujących następstwo prawne przedsiębiorstw państwowych wobec innego niż nieruchomości mienia Skarbu Państwa pozostającego dotychczas w jego zarządzie.

Dopuszczalne jest zaliczenie do okresu posiadania służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu okresu posiadania przez Skarb Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r., jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania w postaci przewidzianej w art. 348-351 (por. wyrok Sądu Najwyższego z 13 października 2011 r., V CSK 502/10 oraz postanowienia tego Sądu: z 28 marca 2012 r., V CSK 181/11, LEX nr 1215463 i z 20 września 2013 r., II CSK 10/13, OSP 2015, z. 2, poz. 17).

Uczestnik postępowania wykazał złożonymi do akt sprawy dokumentami zarówno zakres, jak i sposób dokonywania zmian strukturalnych przedsiębiorstw energetycznych, wynikających z ustawy z dnia 5 lutego 1993 roku o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki Państwa (Dz. U. nr 16, poz. 69 ze zm.). Ustawa ta określała zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych. Następstwem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw

energetycznych dokonywanej w oparciu o obowiązujące ówczesnie akty prawne, polegającej na powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, była sukcesja uniwersalna częściowa (tak Sąd Najwyższy w uchwale z 19 maja 1992 roku, III CZP 49/92, OSNC 1992/11/200 i wyroku z dnia 8 grudnia 2000 roku, I CKN 324/00, OSNC 2001/6/96). W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Skutek ten dotyczył bez wątpienia także służebności gruntowych, służebności przesyłu czy też służebności zbliżonych do służebności przesyłu. Względy związane z charakterem tego rodzaju służebności oraz ich funkcjonalnym powiązaniem z działalnością przesyłową oznaczają, że dla ich przeniesienia wystarczające jest wykazanie przez nabywcę przymiotu przedsiębiorstwa przesyłowego i przejęcia całego lub zorganizowanej części dotychczasowego przedsiębiorstwa, przy czym czynności takie nie muszą indywidualnie oznaczać przenoszonych służebności, względem których przedsiębiorstwo jest podmiotem władającym (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 7 sierpnia 2014 roku, II CSK 610/13, LEX nr 1537291 i postanowieniu z 30 stycznia 2014 roku, IV CSK 252/13, OSNC 2014/11/117).

Pozwala to stwierdzić, że przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną na mocy aktu notarialnego z 12 lipca 1993 roku doprowadziło do przeniesienia posiadania instalacji przesyłowych z przedsiębiorstwa państwowego na jednoosobową spółkę Skarbu Państwa.

Reasumując, bieg zasiedzenia w zakresie napowietrznej linii energetycznej na nieruchomości wnioskodawcy rozpoczął się najpóźniej z końcem 1973 roku. Z upływem 30 lat (wejście w posiadanie służebności nastąpiło w złej wierze) uczestnik postępowania, doliczając posiadanie swoich poprzedników prawnych (nie ma bowiem znaczenia, jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 22 października 2009 roku, III CSK, 38/09, LEX nr 553699, że wskazane urzędnienia energetyczne posiadały kolejno różne jednostki państwowe i żadna z nich nie była posiadaczem przez okres wymagany do nabycia prawa przez zasiedzenie, a istotne jest, czy łączny okres posiadania przez te podmioty jest wystarczający do zasiedzenia), nabył przez zasiedzenie służebność odpowiadającą służebności przesyłu.

W takiej sytuacji zbędne było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Z kolei osobie, której nieruchomość została obciążona służebnością odpowiadającą treści służebności przesyłu, nie przysługują wobec posiadacza, który ją nabył przez zasiedzenie, roszczenia uzupełniające za okres poprzedzający datę zasiedzenia (por. cyt. wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11).

Brak jest podstaw do wydania w sprawie orzeczenia o stwierdzeniu nabycia przez zasiedzenie na rzecz uczestnika postępowania służebności odpowiadającej służebności przesyłu, albowiem okoliczność ta została ustalona na zarzut tego uczestnika, czego konsekwencją jest oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu (wstąpiła negatywna przesłanka, uniemożliwiająca uwzględnienie takiego żądania).

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 5 k.c. poprzez uznanie, że zgodne z zasadami sprawiedliwości i współzycia społecznego pozostaje pozbawienie wnioskodawcy prawa domagania się ustanowienia służebności przesyłu za wynagrodzeniem, w sytuacji gdy uczestnik nie legitymuje się umową bądź decyzją administracyjną dotyczącą nieruchomości wnioskodawcy, a do posadowienia urządzeń przesyłowych doszło w ramach imperium, zaś uczestnik, nie regulując prawnie przebiegu służebności, nie czynił starań o uregulowanie jej przebiegu.

Co do konstrukcji władztwa Skarbu Państwa określanego jako imperium, podnieść należy, iż pogląd taki, prezentowany w orzecznictwie lat 90. ubiegłego wieku, został w późniejszych latach zakwestionowany, poczynając od uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008/5/43, a w obecnej praktyce sądowej zdecydowanie dominuje pogląd dopuszczający uznawanie władztwa Państwa nad nieruchomością w ramach imperium za posiadanie mogące prowadzić do jej zasiedzenia.

Jak wyjaśnił to natomiast Sąd Najwyższy w powołanym wcześniej wyroku z 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11, okoliczność, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest – w razie ziszczenia się przesłanek

zasiedzenia – usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, pozwala uznać przepisy o zasiedzeniu, mimo iż nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Podobnie według wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 30 sierpnia 2007 r. w sprawie J.A. P. (O.) Ltd v. (...) U. K., nr (...), LEX nr 292787, regulacje przewidujące nabycie własności nieruchomości kosztem dotychczasowego właściciela w wyniku niezakwestionowanego długoterminowego posiadania, służąc uregulowaniu sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym, nie naruszają art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1995 r., nr 36, poz. 175 zm.).

Ponieważ interesy wnioskodawców i uczestnika były sprzeczne, podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania stanowi przepis art. 520 § 3 k.p.c.

Mając to wszystko na uwadze, oddalono apelację na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z art. 520 § 3 w zw. z art. 108 § 2 zdanie pierwsze, w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zasądzając od K. R. na rzecz (...) SA w L. kwotę 240 zł, stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika według stawki z § 5 pkt 3) w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800 z późn. zm.).

SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Cezary Klepacz SSO Teresa Strojnowska